

FÖRETAGAROMBUDSMANNEN
Den Nya Välfärden
Box 5625
114 86 Stockholm
Tel 08-545 038 10
Fax 08-611 35 62
E-post: fo@dnv.se
Hemsida: www.dnv.se

Utredning
Datum: 2001-02-20
Ärendenr: FO-2000-004
Se även utredning

Företagare får negativ särbehandling av skattemyndigheten

Sammanfattning

För att förbereda en börsintroduktion sålde de fyra huvudägarna i ett dataföretag en del av sina aktier till tre anställda. Men introduktionen gick i stöpet och bolaget såldes i stället några månader senare till ett stort datakonsultföretag. Trots att huvudägarna och de anställda deklarerat på samma sätt beslöt skattemyndigheten att utkräva ett skattetillägg från huvudägarna men inte från de anställda.

Fallet

Reglerna

Reavinst vid försäljning av aktier beskattas i allmänhet som inkomst av kapital, inte som inkomst av tjänst. Detta gäller dock normalt inte om de sålda aktierna avser ett fåmansföretag. Då blir beskattningen hårdare: hälften av reavinsten ska tas upp som inkomst av kapital och hälften som inkomst av tjänst. Lagstiftaren är nämligen rädd för att en företagare annars skulle kunna omvandla sin lön till kapitalinkomst och därmed få lindrigare skatt.

Men undantaget har ett undantag. Om "utomstående" äger minst 30 procent av aktierna ska reavinsten beskattas som inkomst av kapital. Tanken är att företagaren inte har någon vinning av att omvandla lön till kapitalinkomst om han i så fall måste dela med sig en avsevärd del av den potentiella vinningen till andra.

Men vad som menas med "utomstående" är oklart, vilket även Riksskatteverket medgett i en skrivelse till Finansdepartementet: "Utomståenderegeln är svårtillgänglig. Lagtextens formulering leder till osäkerhet vid bedömning av om viss delägare är att anse som utomstående eller inte." (diarienummer 3908-00/100 hos departementet)

Vidare finns en regel som innebär att en skattemyndighet kan påföra den deklARATIONSSKYLDIGE en schablonavgift - skattetillägg - om myndigheten anser att vederbörande lämnat oriktiga eller ofullständiga uppgifter. Skattetillägget uppgår till 40 procent av den

extra skatt som myndigheten påför den skattskyldige.

Printcard Data AB

Dataföretaget Printcard Information AB startades år 1992 av Göran Andersson och tre andra personer. En av dessa andra ägde 31 procent av aktierna och arbetade inte i bolaget. Utomståenderegeln gällde därmed för Printcard Data AB. Övriga tre delägare ägde 23 procent vardera.

Det gick bra för bolaget och man började planera för en börsintroduktion. Som ett led i förberedelserna sålde man i januari 1998 totalt 17,5 procent av aktierna till tre medarbetare. I samband med detta minskade den utomstående delägaren sitt innehav till 20 procent. Även de övriga delägarna ägarandelar minskades. Verksamheten överflyttades till ett nytt bolag, Printcard Data AB.

Strax därefter blev Göran Andersson allvarligt sjuk och beslöt att avgå som VD. Samtidigt fick en av de övriga i bolaget verksamma huvudägarna personliga problem och ville också dra sig tillbaka. Planerna på börsintroduktionen fick läggas på hyllan. I stället såldes Printcard Data AB fyra månader senare till ett stort datakonsultföretag.

Samtliga aktieägare i Printcard Data AB deklarerade sin reavinst som om utomståenderegeln gällde. Småägarna deklarerade som om det varit fråga om försäljning av börsaktier, storägarna anmälde att det handlade om aktier i ett fåmansbolag. Alla utgick, efter diskussion med utomstående expertis, från att utomståenderegeln skulle gälla eftersom det inte kunde vara fråga om någon omvandling av lön till kapitalinkomst i syfte att undkomma skatt.

Men skattekontoret i Lund hade en annan uppfattning. Skattekontoret menade att småägarna inte kunde räknas som utomstående och att Printcard Data AB därför vid försäljningstillfället inte kom upp i de nödvändiga 30 procents utomståendeägda aktier. Skatt påfördes som om utomståenderegeln inte gällde. Dessutom påfördes ett skattetillägg på 40 procent av den tillkommande skatten, vilket i Göran Anderssons fall blev 132 580 kronor plus ränta.

Samtliga överklagade. Småägarna slapp skattetillägget. Men för Göran Andersson och de andra som startat bolaget stod beslutet om skattetillägg kvar.

I sitt beslut att inte upphäva skattetillägget skriver skattemyndigheten bland annat följande:

- Det är den skattskyldige som är skyldig att lämna uppgifter som göra att skattemyndigheten kan åsätta korrekt taxering. Som företagare är man skyldig att känna till och tillämpa gällande regler (kursiverat här)... Ni har inte i deklarationen för taxeringsåret 1999 eller på annat sätt redogjort för omständigheterna kring aktieförsäljningen... Härigenom har sådan oriktig uppgift lämnats att grund för påförande av skattetillägg föreligger... eftersom oriktig

uppgift konstaterats, (och eftersom) beslut om skattetillägg kan överklagas till domstol, (får) den oriktiga uppgiften anses ha sin grund i vårdslöshet från er sida och storleken på skattetillägget inte... anses oproportionerligt i förhållande till den förseelse som är i fråga.

Företagarombudsmannens bedömning

Företagarombudsmannen är en privat grupp som inom ramen för Stiftelsen Den Nya Valfärden verkar för ett bättre företagarklimat i Sverige.

- Man kan konstatera att aktieförsäljningen till de anställda motiverades av den så småningom skrinlagda börsintroduktionen, säger Företagarombudsmannen. Som det nu blev förlorade Göran Andersson och de andra storägarna på den affären. Deras reavinster blev mindre eftersom de hade färre egna aktier kvar att sälja. De anställda småägarna tjänade på affären, men det finns ingen anledning att tro att det handlade om till reavinst omvandlad lön.

- Att Göran Andersson och övriga storägare blir beskattade till en högre skattesats uteslutande av det skälet att de gjort en affär som de facto medfört att de fick mindre vinst är obegripligt. Detta gäller vare sig lagarna tillämpades korrekt eller inte.

- Att ovanpå detta påföra Göran Andersson och övriga storägare skattetillägg är absurt. Först delar de med sig av en reavinst utan att tjäna på detta. Sedan höjs skattesatsen för att de gjort den affär som åsamkat dem förlusten. Och därefter påförs skattetillägg. När man sedan noterar att småägarna, som tjänade på affären, slipper skattetillägg, medan Göran Andersson och de andra storägarna, som förlorade på affären, påförs skattetillägg med motivet att de är företagare - "Som företagare är man skyldig att känna till och tillämpa gällande regler" - anar man företagarfientlighet i myndigheternas agerande.

- Reglerna om utomstående är notoriskt svårtolkade, vilket myndigheterna själva vidgår. Jag kan inte se att Anderssons egen tolkning av lagen skulle vara orimlig. Flera sakkunniga har gjort samma tolkning.

- Man spårar i behandlingen av Andersson och övriga storägare nedslaget av den av Riksskatteverket knänsatta policy enligt vilken skattemyndigheterna har att driva in skatt på ackord. Skattemyndigheterna tillförs nämligen personalförstärkningar för intensifierad skattekontroll på villkor att de visar sig därmed kunna uppnå en redovisad skatteindrivning i värde motsvarande tio gånger den ökade lönekostnaden. Verket talar om indrivna medel som "avkastning" på insatta resurser. Systemet innebär ett incitament för de enskilda skattekonstrollanterna att övertyga om sin personliga nyttighet genom att i möjligaste mån bidra till maximeringen av det utbyte fiskus tillför sig av verksamheten.

- I "avkastningen" räknas, utom annat, även skattetillägg. Fiskus markerar härmed i cynisk uppriktighet sitt intresse av den

inkomstförstärkning som vidast möjliga uttag av skattetillägg kan tillföra ovanpå själva den skatt det är fråga om. Det är inte svårt att finna systemet oetiskt. Såsom anmärkts på många håll, även i kretsar inom skattekontrollen, är det samtidigt ägnat att, genom det godtycke det inbjuder till, skada rättssäkerheten.

- En skattekontroll animerad av ett ackordssystem som ger skattemyndigheten incitament att i tolkningsfrågor i första hand tillgodose det fiskala intresset inte bara av korrekt beskattning, utan härutöver av inkomstförstärkning genom skattetillägg att uttas av en skattskyldig som i god tro känt sig trygg i en annan föreställning om innebörden av tillämpliga regler, det är uppenbarligen vad Göran Andersson fått känna av.

- Fallet illustrerar det krångel och det godtycke som fåmansbolagsreglerna ger upphov till och ger nytt skäl till att dessa regler, som diskriminerar mot företagare, ska tas bort.

- Myndigheterna hävdar regelmässigt att skattetilläggen är en form av avgifter och därför inte, som många anser, strider mot Europakonventionen. Men skattetilläggen bör inte betraktas som avgifter, utan som straff såsom nyligen fastställts av... Att skattetillägget i detta fall av skattemyndigheten uppfattas som ett straff (trots att myndigheten påstår motsatsen), framgår tydligt av skrivsättet. Eftersom Andersson förfarit "vårslöst" är skattetillägget inte "oproportionerligt i förhållande den förseelse som är i fråga". Normalt är avgifter proportionella mot de tjänster som levereras medan straff är proportionella mot de förseelser som begåtts.

I Företagarombudsmannens bedömning deltog Tommy Adamsson, Clas Nordström, Lars I. Jansson, Patrik Engellau, Camille Forslund och Edward Waller.

[Se även pressmeddelande](#)